

УДК 929

С.Ф.Дячук, к. т. н, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна.

ОЛЕГ ШАБЛІЙ – ЗАСНОВНИК УНІВЕРСИТЕТУ ПУЛЮЯ

S.F.Dyachuk, Ph.D, Assoc. Prof.

OLEG SHABLIY is the FOUNDER of PULUYA UNIVERSITY

Abstract. The biography of Oleh Mykolayovych Shabliy, who was born in Ternopil region, Doctor of physical and mathematical sciences, Professor, Ukrainian scientist in the field of mechanics of deformable solids, mathematical modeling, theory of heating sources construction, theory of information technologies construction, manager of education, teacher and public figure is researched. From 1991 to 2007 he was the rector of Ternopil Ivan Puluj National Technical University. In 1991 Oleh Shabliy became an active member of the Academy of Engineering Sciences of Ukraine.

Коли починаєш згадувати Олега Миколайовича Шаблія, то розумієш, що розповідати про нього – це розповідати історію Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. Університет – це його творіння, результат його титанічної праці як керівника, результат усього його життя.

Вважаю великим везінням, що доля у далекому 1984 році звела мене, студента Тернопільського філіалу Львівської політехніки, з завідувачем кафедри теоретичної механіки і математичного моделювання, професором О.М. Шаблієм. З першої зустрічі Олег Миколайович став для мене взірцем педагога, наставником, пізніше – мудрим керівником і однодумцем.

Народився О.М. Шаблій 18 червня 1935 року на Тернопіллі в селі Чернихів, тоді Великоглибочицького району в селянській сім'ї. З семирічного віку Олега виховувала самостійно мама Катерина, бо батько Микола Стахович загинув у Другій світовій війні.

Про свою освіту Олег Шаблій так написав у автобіографії при зарахуванні на посаду асистента кафедри теоретичної механіки Тернопільського філіалу Львівської політехніки: «В 1944 році поступив в 1-ий клас Чернихівської семирічної школи, яку закінчив у 1950р. В цьому ж році я поступив в 8-й клас Обаринецької середньої школи. В 1953 році я закінчив десятий клас і поступив вчитися в Львівський державний університет на механіко-математичний факультет. Закінчивши у 1958 році університет, поступив вчитися в аспірантуру при Львівському університеті, яку закінчую в листопаді 1961 року».

З 17 жовтня 1961 року життя Олега Миколайовича Шаблія переплелось з долею Тернопільської політехніки. Про сходження шаблями кар'єрної драбини написав Олег Герман так: «у 23 роки аспірант, у 26 років викладач, у 29 років кандидат наук і завідувач кафедри, в 31 рік доцент, у 39 років доктор наук, у 41 рік професор, у 50 років директор Тернопільського філіалу Львівської політехніки, в 56 років – академік і ректор Тернопільського приладобудівного інституту, а в 61 рік – ректор Тернопільського державного технічного університету.» [1].

О.М. Шаблій у 1963 році захистив кандидатську дисертацію, а у 1974 році – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук на тему «Деякі питання несучої здатності та непружного деформування по асиметрії оболонки та пластинок» за спеціальністю 01.02.04 Механіка деформівного твердого тіла. Олег Миколайович став першим у Тернополі доктором фізико-математичних наук.

О. М. Шаблій щедро ділився своїми знаннями з молоддю й велику увагу приділяв підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом підготовлено 3 доктори і 12 кандидатів технічних та фізико-математичних наук. Автор понад 250 друкованих праць, у тому числі 2-х монографій, 25-ти патентів України на винаходи, 20 свідоцтв авторських прав на новітні технології. Основні напрями його наукових досліджень – це проблеми прикладної механіки, динаміки і стійкості машин, теорії дій пластин, опору металів, теорії будівництва, механіки твердого тіла, механіки полімерів, машинобудування, теплової напруги в елементах конструкцій; теорії й проектування напівпровідників і радіоелектронних приладів і систем, аналізу прогнозування динамічних особливостей в'язко-пружних плит, пропозиції з технології наплавлення й конструкції ножів збиральних машин, підвищення працездатності деталей сільськогосподарських машин тощо.

Талант керівника і далекоглядність Шаблія О.М. почав проявлятися з перших кроків на посаді завідувача кафедри теоретичної механіки. За його керівництва у 70 роках минулого століття на кафедрі теоретичної механіки створено лабораторію електронно-обчислювальних машин. Електронно-обчислювальні машини, перші розрахунки на них і використання обчислювальних машин у навчальному процесі – в цьому першою в Тернопільській області була кафедра теоретичної механіки (нині – інформатики і математичного моделювання) під керівництвом Олега Миколайовича.

У жовтні 1985 року Шаблій О.М. призначений директором Тернопільського філіалу Львівського політехнічного інституту. З перших днів керівництва Олегом Миколайовичем було задано курс на розбудову філіалу й створення в регіоні провідного технічного закладу вищої освіти. У філіалі започаткована підготовка за потрібними для регіону спеціальностями: технологія та обладнання зварювального виробництва, автоматизація технологічних процесів та виробництв, приладобудування, біотехнічні та медичні апарати й системи.

У 1989 році розпочато будівництво навчально-лабораторного корпусу (корпус № 1 ТНТУ ім. Івана Пулюя). Корпус був прийнятий в експлуатацію в 1991 році.

Завдяки наполегливості О.М. Шаблія та праці усього колективу філіалу 27 лютого 1991 року на базі Тернопільського філіалу Львівського політехнічного інституту створено Тернопільський приладобудівний інститут – другий після Севастопольського приладобудівного інституту вищий навчальний заклад такого профілю в Україні. Олег Миколайович був обраний першим ректором самостійного інституту.

Одним із головних завдань поряд з якісною організацією навчального процесу і збільшенням контингенту студентів ректор Олег Шаблій ставив розвиток матеріально-технічної бази. У 1992 році розпочато будівництво найбільшого в області спортивно-оздоровчого та навчально-мистецького центру «Політехнік», який був прийнятий в експлуатацію у 2003 році. Для налагодження зв'язків з виробництвом придбано корпуси на підприємствах – «Ватрі», комбайновому заводі, «Сатурні». Сьогодні усі ці приміщення – це навчальні корпуси університету. Головним завданням Олег Миколайович на посаді ректора у першу каденцію ставив збільшення контингенту студентів і розвиток матеріально-технічної бази. Завжди буду пам'ятати його слова: «Я набудую і накупую корпусів, а ви після мене будете упорядковувати й ремонтувати».

«Навчити, виховати, оздоровити» – ось модель і лозунг, яким керувався О.М. Шаблій при організації роботи зі студентською молоддю. За безпосередньої участі

ректора в університеті запроваджувалися програми посиленої фундаментальної підготовки, цифрової освіти, вивчення основ економіки і права студентами усіх спеціальностей, досконале вивчення іноземних мов та гуманізації й гуманітаризація навчального та виховного процесів. Чого варті тільки ідеї Шаблія О.М. про розвиток комерційного навчання. Набір студентів на платне навчання став одним із підґрунть стійкості університету в непрості 90-і.

З ініціативи Олега Миколайовича науковцями університету разом з нинішнім Почесним доктором університету докт. фіз.-мат. наук, професором Шендеровським В.А. з Києва проведена велика робота щодо повернення забутих імен наших земляків, видатних вчених зі світовим іменем – Івана Пулюя та Олександра Смакули. З квітня 1995 року Тернопільський приладобудівний інститут носить ім'я видатного українського вченого та громадського діяча Івана Пулюя.

Велику увагу Шаблій О.М. приділяв роботі з майбутніми абітурієнтами. Навчально-науковий комплекс «Світло» з технічним ліцеєм у структурі, перший сільський технічний ліцей імені Олександра Смакули у селі Добриводи. Апогеєм розвитку довузівської підготовки стало запровадження ступеневої освіти і вперше в Україні залучення до складу університету на правах відокремлених структурних підрозділів технічних коледжів. Цій ідеї на початках мало вірили працівники МОН України. Але вона була реалізована й сьогодні всі ЗВО України послуговуються й реалізують ступеневу освіту.

З ініціативи Шаблія О.М. в інституті започатковано нові напрями підготовки фахівців – комп'ютерного, електротехнічного, харчового та економічного профілів.

Усі роки Олега Миколайовича не полишала думка про створення в Тернополі технічного університету. Враховуючи здобутки колективу в освітній і науковій діяльності, Кабінетом Міністрів України 30 грудня 1996 року на базі Тернопільського приладобудівного інституту імені Івана Пулюя створено Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя. Ректором університету стає Олег Миколайович Шаблій.

Праця Олега Миколайовича винагороджена орденами «Знак пошани» (1986) та «За заслуги» III ступеня (2009), золотою медаллю Американського біографічного інституту США (2008). Відзначений нагородою «Свята Софія» (2005), «Петро Могила» МОН України (2007), дипломами всеукраїнської програми «Золотий фонд нації» (2013 р.), всеукраїнської програми «Національні лідери України» (2013 р.), всеукраїнської програми «Паливно-енергетичний комплекс України» (2013 р.) 1998 року в номінації «Наука» Кембриджським міжнародним бібліографічним центром визнаний людиною року. З 1996 року Шаблій О.М. – заслужений працівник науки і техніки України, з 2003 – Почесний громадянин Тернополя.

Завершуючи, хочу навести слова Олега Германа: «Двадцять п'ять років я пліч-о-пліч працював у ректораті над втіленням його ідей та задумів. Він іноді й мені видавався наївним романтиком, а потім ми всі переконувалися в його практичному раціоналізмові. Якщо вдуматися у питання, коли найбільш проявився талант Олега Миколайовича Шаблія, то це будуть роки керівництва нашим навчальним закладом» [1]. Двома руками голосую за ці слова. Я з Шаблієм О.М. також 25 років і дякую за це долі.

Література

1. Герман О.М. Зоря Олега Шаблія // Вільне життя: газета. 2016. – № 9(15745). – С.5.
2. Ясній П.В. Формула успіху професора Шаблія // Сільський господар: газета. 2020. – №24(159). – С.7.